

Cirkulärnr: 1993:85
Diariernr: 1993:1065
Handläggare: Ingrid Söderström
Avdsek: AK Vård
Datum: 1993-05-18
Mottagare: Kommunstyrelsens ordf
Åldreomsorg
Omsorg och handikapp
Individ- och familjeomsorg
Rubrik: Lag om stöd och service till vissa
funktionshindrade (LSS)

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Riksdagen har antagit regeringens proposition 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Lagen, som är en rättighetslag ger den enskilde möjlighet att överklaga beslut hos länsrätten.

Lagens innehåll i korthet

Beslutet innebär att kommunerna fr o m 1 januari 1994 får ansvar för insatser enligt lagen till vissa funktionshindrade med undantag för insatsen "rådgivning och annat personligt stöd", som kvarstår hos landstingen. Samtidigt upphör omsorgslagen, införelagen till omsorgslagen samt elevhemslagen att gälla. För personer som omfattas av omsorgslagen kvarstår dock ansvaret hos landstingen för insatser som de haft enligt 4 § omsorgslagen intill dess en kommunalisering genomförts, dock senast 31 december 1995.

Lagen om stöd och service kan sammanfattas:

* Rätten till insatser enligt lagen avser dels personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder, som inte uppenbart beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och ett omfattande behov av stöd och service samt dels nuvarande omsorgslagens personkrets.

* De särskilda insatserna enligt 9 § LSS är:

- biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till sådan assistans
- ledsagarservice
- avlösarservice i hemmet.

Dessutom de insatser som idag ges enligt omsorgslagens 4 §

- rådgivning och annat personligt stöd
- biträde av kontaktperson
- korttidsvistelse utanför egna hemmet
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom
- bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.
- daglig verksamhet (endast för fd omsorgslagens personkrets).

* Den enskilde kan begära att en individuell plan upprättas vari skall ingå beslutade och planerade insatser såväl från kommunen som från andra organ.

* Kommunen skall verka för att insatserna enligt dessa planer samordnas.

* Till kommunens uppgifter hör även att

- fortlöpande följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov är

- verka för att de får sina behov tillgodosedda

- informera om mål och medel för verksamheten enligt lagen

- medverka till att dessa personer får tillgång till arbete eller studier

- verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt

- anmäla behov av förmyndare, förvaltare eller god man

- samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionshinder.

* Kommunen skall lämna förhandsbesked om rätten till insatser från kommunen till personer som avser att bosätta sig i kommunen.

Följdlagstiftning

Av olika följdlagstiftningar framgår i korthet att

* landsting och kommuner gemensamt skall planera för avveckling av befintliga specialsjukhus och vårdhem. Avvecklingsplaner skall vara inlämnade till Socialstyrelsen senast den 31 december 1994. Nyintagning i specialsjukhus eller i vårdhem får inte ske i annat fall än när det är fråga om vård oberoende av samtycke. Något slutdatum för vårdhemmens avveckling anges inte (Lag om införande av LSS).

I ett särskilt tillkännagivande anför socialutskottet att större institutioner bör avvecklas och att "ett litet välfungerande vårdhem för dem som bor där utgör en väl så god vårdmiljö som ett gruppboende. Vårdbehov är individuella och det är viktigt att alla vårdbedömningar utgår från den enskilde individens behov. Huvudmännen bör därför utifrån varje vårdhems förutsättningar under avvecklingstiden kunna ta ställning till frågan om nedläggning eller fortsatt drift".

* den som tillhör personkretsen i LSS, är under 65 år och har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring har rätt till statlig assistansersättning om behovet överstiger 20 timmar i veckan. Ersättning lämnas inte till den som vårdas på institution eller bor i gruppboende (Lag om assistansersättning).

* sjukvårdshuvudmännens skyldighet att tillhandahålla hjälpmedel för funktionshindrade tydliggörs genom ett tillägg i Hälso- och sjukvårdslagen 3 a §. Hjälpmedel omfattas således inte av rättighetslagen.

* kommunen i samband med sådan hälso- och sjukvård som avses i 18 § hälso- och sjukvårdslagen skall erbjuda även habilitering, rehabilitering och hjälpmedel för funktionshindrade (Hälso- och sjukvårdslagen 18 a §).

Vilka kommer att tillhöra personkretsen?

Den del av personkretsen som tidigare omfattats av omsorgslagen är en relativt väl avgränsad grupp och utgör idag ca 30 000 personer. De kriterier som anges för den tillkommande delen av personkretsen är däremot inte lika tydligt definierade. I handikapputredningen beräknas totalt ca 100 000 personer, komma att omfattas av lagen.

Flera kommuner har redan gjort en inventering av vilka personer som kan omfattas av lagen förutom de som idag har insatser inom omsorgen. Det har visat sig att många redan idag har stöd och hjälp från samhället. Från kommunen ges stöd inom barnomsorg, skola, hemtjänst, boende samt med anhörig-/hemsjukvårdsbidrag. Många får också stöd och hjälp från landstingets olika verksamheter som psykiatri, primärvård (inkl BVC) samt barnkliniker och barnhabilitering. Kunskap om vilka dessa personer är finns också hos försäkringskassan eftersom flera får handikappersättning eller vårdbidrag. Dessutom finns kunskap att hämta hos de lokala/regionala handikapporganisationerna.

Finansiering av LSS

Den totala merkostnaden för reformens förslag beräknas i propositionen uppgå till 1.600 mkr. Därav faller 600 mkr på ökad kostnad för assistansreformen. Gentemot kommuner och landsting skall en reglering göras motsvarande de ekonomiska konsekvenserna av reformförslagen. Enligt de bedömningar som görs i propositionen avlastas kommunerna 1.730 mkr för de hemtjänstinsatser de i dag har kostnader för. Detta sker därför att staten får kostnadsansvaret för personlig assistans över 20 timmar i veckan. Samtidigt beräknas övriga insatser enligt 9 § LSS ge kommunerna merkostnader på 86 mkr. I enlighet med finansieringsprincipen avser därför staten att från år 1994 dra in 1.650 mkr från kommunerna genom att minska det statliga utjämningsbidraget i den sk påsen. I propositionen medges att de gjorda kostnadsberäkningarna är osäkra och därför föreslås en särskild uppföljning av reformens ekonomiska konsekvenser under 1995.

Kommunernas avlyft är framräknat av socialdepartementet enligt följande:

- grupp A, dvs personer under 65 år som idag får mer än 20 timmar hemtjänst per vecka inkl mycket svårt funktionshindrade barn under 16 år --> $3.800 \text{ personer} \times 32,2 \text{ hemtjänsttim/v i snitt} \times 52 \text{ veckor} \times 175 \text{ kr/tim} = 1113,5 \text{ mkr}$

- grupp B, dvs personer som har ett sammanlagt assistansbehov som överstiger 20 timmar när behovet av assistans i arbete och utbildning inkluderas --> $1.000 \text{ personer} \times 15 \text{ hemtjänsttim/v i snitt} \times 52 \text{ veckor} \times 175 \text{ kr/tim} = 135,5 \text{ mkr}$

- grupp C, dvs personer som idag har anhörigvård/-stöd och behov av assistans mer än 20 tim/vecka. Det antas att ca 10 % av totalt 21.000 personer med anhörigvårdare får ersättning/ lön --> $2.000 \text{ personer} \times 32,2 \text{ tim/v} \times 52 \text{ veckor} \times 142 \text{ kr/tim} = 475,5 \text{ mkr}$

Summa: knappt 7.000 personer beräknas ha rätt till statlig assistansersättning till en kostnad av ca 1725,5 mkr.

Departementet hade i ett tidigare skede med utgångspunkt från statistik från två kommuner beräknat att de som under en vecka har mer 20 hemtjänsttimmar i genomsnitt hade 40,2 timmars stödinsats. I samband med att propositionen skrevs presenterade Kommunförbundet ett material från 29 kommuner, vilket visade att insatsen uppgick till 32,2 timmar i genomsnitt. Det ursprungliga förslaget om kostnadsavlyft minskades därmed.

Kommunförbundet har i skrivelse till socialutskottet, påtalat osäkerheterna i beräkningarna vilket dock inte ledde till någon förändring i riksdagens beslut. Några av osäkerhetsfaktorerna är:

- Eftersom den personlige assistenten inte till alla delar kommer att ersätta hemtjänstens insatser (Prop s 176) så uppstår ett gränsdragningsproblem. Om man antar att det kvarstår insatser för hemtjänsten motsvarande 10 timmar i veckan är det kommunala kostnadsavlyftet överskattat med 550 mkr.

- Den grupp som får mer än 20 timmar hemtjänst i veckan har i propositionen antagits vara 3.800 personer. Enligt andra beräkningar kan antalet vara 3.500, varvid kommunernas kostnadsavlyft skulle vara överskattat med ca 100 mkr.

- Efterfrågan på gruppboheter från de som idag vårdas i hemmet antas av departementet inte komma att öka till följd av

rättighetslagstiftningen. Blir utvecklingen en annan innebär t ex en ökad efterfrågan från 500 personer en merkostnad för kommunerna på ca 150 mkr.

LSS innebär att även den vidgade personkretsen erhåller insatsen "råd och stöd". Landstingen ansvarar som nämnts för den insatsen om ej annat avtalas inom länet. I propositionen föreslås att landstingen i enlighet med finansieringsprincipen tillförs 215 mkr för nya skyldigheter, varav 200 mkr avser utökade skyldigheter för "råd och stöd-insatsen" och 15 mkr avser tolkservice. Träffas avtal om överförande av insatsen till kommunen/kommunerna bör detta resurstillskott beaktas.

Ytterligare information

För ytterligare information hänvisas till regeringens proposition 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade samt socialutskottets betänkande 1992/93 SoU 19.

Svenska Kommunförbundet har tillsammans med Landstingsförbundet utarbetat ett OH-material med utdrag ur propositionen om LSS m m. Materialet som består av 40 OH-bilder med kompletterande text kan beställas på tfn 08-702 43 36 fr o m 1 juni 1993 till en kostnad av ca 250 kronor plus porto (beställningsnr 1368).

Kommunförbundet avser att efter sommaren återkomma med ytterligare information om lagens konsekvenser. Under hösten kommer dessutom konferensaktiviteter i samband med kommunaliseringarbetet att genomföras varvid även konsekvenser av LSS kommer att beaktas.

Under en tvåårsperiod är Ingrid Kennborn anställd på Kommunförbundet för att vara kommuner och Kommunförbunden i länen behjälpliga i arbetet med kommunaliseringen av omsorgerna. Ingrid Kennborn kan nås för frågor på tfn 08-772 43 27 eller 010-668 0834.

Ytterligare information om den nya lagstiftningen lämnas av Ingrid Söderström tfn 08-772 43 42 eller 010-668 41 81. Frågor om lagens finansiering besvaras av Andreas Hagnell tfn 08-772 42 50.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Allmän kommunalpolitik
Vård och Omsorg

Lennart Jonasson

Ingrid Söderström